

2018

NEW

Part-II 3 Tier

SANSKRIT

Paper-II

(General)

Full Marks : 90

Time : 3 Hours

The figures in the right hand margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

1. कस्यापि एकस्य प्रश्नस्योत्तरं प्रदेयम् —

ये कोनो एकटि प्रश्नेर उत्तर दाओ ।

10

क) मित्रलाभस्य सामाजिक चित्तोपरि एकः प्रबन्धः रचनीयः ।

मित्रलाभेर सामाजिक चित्र अवलम्बने एक प्रबन्ध रचना कर ।

ख) वृद्धव्याघ्रलुक्षब्राह्मणकथायाः सारवस्तु आलोच्यताम् ।

वृद्धव्याघ्रलुक्षब्राह्मणकथार सारवस्तु आलोचना कर ।

2. सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या —

6

सप्रसङ्ग व्याख्या लेख -

अयं निजः परो वीत गणना लघुचेतसाम् ।

उदारचरितानान्तु वसुधैव कुटुम्बकम् ॥

अथवा

तावद्भयस्य भेतव्यं पादद्भयमनागतम् ।

आगतन्तु भयं वीक्ष्य प्रतिकुर्याद्विथोचितम् ॥

3. कस्यापि द्वयस्योत्तरं दातव्यं निम्नालोख्येषु प्रश्नेषु —

2×2

निम्नलिखित प्रश्नोत्तर मध्ये वे कोन दुट्टिर उड्डर दाओ ।

क) कौटुम्बिक मित्रं वर्जयेत् ?

कौटुम्बिक मित्र के बजन करा उड्डर ?

ख) पाण्डितस्य लक्षणं किम् ?

पाण्डितेर लक्षण की ?

ग) मूर्षिकराजस्य नाम किम् ? स कुत्र वसति ?

मूर्षिकराजेर नाम की ? से कोठर वस करे ?

ঘ) কীদৃশা: দেশা: পরিবর্জনীয়: ?

কীধরনের দেশ পরিবর্জনীয় ?

4. নিম্নলিখিত কस्याপি द्वयस्योत्तरं प्रदेयम् — 2×12

নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে যে কোন দুটির উত্তর দাও।

ক) अभिज्ञानशाकुन्तलम् इति नामकरणस्य तात्पर्यम् आलोच्यताम् ।

অভিজ্ঞানশকুন্তলম্-এর নামকরণের তাৎপর্য আলোচনা কর।

ख) 'अभिज्ञानशाकुन्तलम्' इति नाटकमवलम्ब्य राज्ञः दुष्यन्तस्य चरित्रचित्रणं कुरु ।

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটক অবলম্বনে দুষ্যন্তের চরিত্রচিত্রণ কর।

ग) 'अभिज्ञानशाकुन्तलम्' इति नाटकस्य चतुर्थाङ्कस्य विषयवस्तु आलोच्यताम् ।

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটকের চতুর্থ অঙ্কের বিষয়বস্তু বর্ণনা কর।

घ) 'अभिज्ञानशाकुन्तलम्' इति नाटकस्य मङ्गलश्लोकः आलोचनीयः ।

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটকের মঙ্গলশ্লোক আলোচনা কর।

5. सप्रसङ्गं यथेच्छम् एकस्य व्याख्या कार्या — 1×7

सप्रसङ्गं ये कौन एकटि व्याख्या कर ।

क) न खलु न खलु वाणः सन्निपात्योऽयमस्मिन्

मृदुनि मृगशरीरे तूलराशाविवाग्निः ।

क्व वत हरिणकानां जीवितं चातिलोलं

क्व च निशितनिपाता वज्रसाराः शरास्ते ॥

ख) इदं किलाव्याजमनोहरं वपुः तपः क्षमं साधयितुं य इच्छति

ध्रुवं स नीलोत्पलपत्रधारया शमीलतां छेतुमृषिर्व्यवस्यति ॥

6. कस्यापि एकस्य आशयः स्पष्टीक्रियताम् — 1×4

ये कौन एकटि आशय स्पष्ट कर ।

क) आपरितोषाद्विदुषां न साधु मन्ये प्रयोगविज्ञानम् ।

ख) स्त्रीणामशिक्षितपटुत्वममानुषीषु ।

7. निम्नलिखितप्रश्नेषु कस्यापि प्रश्नपञ्चकस्योत्तरं देयम् — 5×2

निम्नलिखित प्रश्नगुलिर मध्ये ये कौण पाँचटि प्रश्ने उत्तर दाओ ।

क) 'मृगानुसारिणं साक्षत् पश्यामीव पिनाकिनम्' इति वचनं कस्य कमुद्दिश्य च ?

उपरिञ्ज वचनटि कार एवंग कार उद्देश्ये ?

- ख) 'यस्तिथा व्याप्य विश्वम्' इत्यत्र भगवतः कीदृशी मूर्तिः वर्णिता?
 এই পংক্তিটিতে ভগবানের কোন মূর্তি বর্ণিত হয়েছে ?
- ग) शास्त्रस्य प्रयोगः किमर्थं कार्यः ?
 शास्त्रের প্রয়োগ কী জন্য করা উচিত ?
- घ) 'जन्म यस्य पुरोवंशे युक्तरूपमिदं तव'—कस्य जन्म पुरोवंशे?
 वचनमिदं कस्य ?
 কার জন্ম রুর বংশে ? উপরি উক্ত রচনাটি কার ?
- ङ) कुलपतिः कः? स कुत्र गतवान् ?
 कुलपति के ? से कोथाय गিয়েছিল ?
- च) पतिगृहगमनकाले शकुन्तलया सह के के आसन् ?
 पतिगृहगमनकाले शकुन्तलार साथे के के ছিল ?
- छ) आरण्यकाः कीदृशां करप्रदानं राज्ञे कुर्वन्ति?
 আরন্যকেরা রাজাকে কী ধরণের করপ্রদান করেন ?
- ज) शकुन्तलायै कः शापं दत्तवान् ? कस्मिन्नङ्के शापवृत्तान्तं दृशाने?
 शकुन्तलाके कें शाप दियेছিল ? কোন অঙ্কে আমরা শাপবৃত্তান্ত দেখতে
 পাই ?

8. निम्नलिखित कस्यापि द्वयस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या — 2×5

निम्नलिखित ये कौन दूटिर उदाहरण सह लक्षण व्याख्या कर ।

उपेन्द्रवज्रा, वंशास्थविलम्, मालिनी, द्रुतविलम्बितम् ।

9. निम्नोद्धृतस्य कस्यापि श्लोकचरण द्वयस्य यतिप्रदर्शनपूर्वक गणविन्यास

तथा छन्दसः नाम लिखितु :

2×2½

निम्नोद्धृत ये कौन दूटि श्लोकचरणेन यतिप्रदर्शनपूर्वक गणविन्यास तथा छन्दसि नाम ले ।

क) प्रत्यक्षाभिः प्रपन्नस्तनुभिरव वस्ताभिरष्टाभिरिहाः ।

ख) नीवाराः शुक्रगर्भकोटरमुखध्रष्टास्तरूणामधः ।

ग) पृष्ठा जनेन समदुःखसुखेन बाला ।

घ) प्रेमात्तापैः प्रियवितरणैः प्रीणिता क्रीडनाद्यैः ।

10. निम्नलिखित गद्यांश पठित्वा स्मेपाम् उत्तराणि सरलसंस्कृतभाषया देवनागरी लिप्या च लेख्यानि ।

निम्नलिखित गद्यांशपि पठे समस्त प्रश्नेर उत्तर सरलसंस्कृतभाषया एवं देवनागरीलिपिते लेख ।

पुरा कश्चिद्दानवः सुदीर्घकालं यावत् कृच्छसाधनेन आशुतोषं शिवं समाराधितवान् । तस्य कठोरेण तपसा भगवान् विरूपाक्षः प्रसन्नः सन्

तत्राविर्भूय तमवदत्—‘वत्स अहं तव तपसा अतीव सन्तुष्टोऽस्मि । अभिमंत वरं प्रार्थयस्व’ इति । सोऽसुरः प्रणम्य शिवम् अवदत्—
 ‘भगवन् यदाहं कस्यापि शिरसि हस्तार्पणं करिष्यामि स तत्क्षणादेव
 मरिष्यामि’ इति वरं मे देहि । ‘तथास्तु इत्युत्त्वा देवदेवः अदृश्योऽभूत् ।
 अथासौ असुरः वरपरीक्षार्थं सुरलोकं गतवान् । स देवानां शिरसि
 हस्तार्पणं गताः । असुरोऽपि ताननुसृत्य कैलाशपतिमुपगम्य उपगम्य
 अवदत्—‘देव वरपरीक्षार्थं यत्र यत्र गच्छामि तत्रस्थाः जनाः सर्वे
 पलायन्ते । अतोऽधुना भवत्येव परीक्षां करिष्यामि’ इति । यावदसौ
 शिवस्य शिरसि हस्तार्पणं कतुमैच्छत् तावत् शिवोऽपि सभयं
 विष्णोः शरणं गत्वा तस्मै असुरवृत्तान्तं निवेदितवान् । स दानवोऽपि
 महेशमनुधावन् विष्णुलोकं गतः ।

अथ नारायणः सहास्यमुक्तवान्—‘भो दानव! त्वं शङ्करेण
 प्रतारितोऽसि । मस्तकस्थापतेन हस्तेन कदापि कस्यापि मरणं न
 भवेत्’ इति वृथैव त्वं देवानुतपीडयसि, अधुना मम वचनानुसारं
 स्वशिरसि हस्तं प्रदाय परीक्षां करु’ इति । ततो नारायणवाक्येन
 हतबुद्धिसरभुरो यदैव स्वशिरसि हस्तं स्थापितवान् तदैव
 भष्मीभूतोऽभवत् ।

- क) असुरः शिवमाराध्य कीदृशं वरम् आप्तवान् ? 2½
- ख) वरं प्राप्य देवलोकं गत्वा असुरः किमकरोत् ? 2½
- ग) शिवः कस्माद् भीतः आसीत् ? स कस्य समीपं गतवान् ? 2½
- घ) असुरः केन प्रकारेण भस्मीभूतोऽभवत् ? 2½

—o—